

Lunch in Kamp 27.
Omgeving van Krasnojarsk, Siberië.
Uit het project 'Zona'.

Strijden tegen imperfectie

De interesse verflauwt, maar Carl De Keyzer gaat door

Integere reportagefotografie is uit de mode. Wie dat niet gelooft, moet maar eens luisteren naar de jury van World Press Photo van dit jaar. Tijdschriften betalen bedragen voor een hele reportage waarvoor een fotograaf vroeger niet eens de deur uit kon en de hoofdbezigheid van beeldredacteurs is tegenwoordig het downloaden van foto's. Reislustige reportagefotograaf Carl De Keyzer voelt deze tendens duidelijk, maar heeft er een oplossing voor bedacht.

FOTO'S: CARL DE KEYZER - MAGNUM

Onlangs plaatste Carl De Keyzer zijn hele archief van vijftienduizend foto's op zijn website www.carldekeyzer.com. Als ik hem naar aanleiding van mijn surftocht op de site vraag waarom hij zo weinig vrouwen fotografeert, is hij even stil. "Misschien heb ik wel schrik voor vrouwen..." Maar dan legt hij uit dat zijn thema's altijd te maken hebben met macht en traditie; gebieden waarop mannen zich meestal laten gelden en zodoende vormen zij het onderwerp van zijn foto's. Gezeten achter zijn computer tikt hij het woord 'sex' in. Dan verschijnen ineens zijn foto's van vrouwen. Een nooit gepubliceerde serie van een getatoueerde naakte vrouw die naast een gatoueerd naakt varken zit, springt meteen in het oog. "De vrouw is een lesbische Amerikaanse waarmee ik voor de grap een weddenschap afsloot dat zij zich niet naakt durfde te laten fotograferen. Gelukkig verloor ik en de combinatie met de door de Belgische kunstenaar Delvoye getatoueerde varkens leek mij interessant."

Hij is net terug uit Siberië, waar hij gevangenen in kampen heeft gefotografeerd. 'Zona' wordt de titel van het boek met deze foto's dat naar verwachting eind dit jaar zal verschijnen. Uit het feit dat dit zijn derde boek over Rusland zal worden, spreekt een voorliefde voor dat land. "Zeg maar gerust een buitengewone fascinatie. Het is voor mij een ideaal land om in te werken. Het leven lijkt er onopvallend en grijs en daardoor kun je er als fotograaf veel toevoegen aan de werkelijkheid. Het tegenovergestelde zie je in Amerika. Daar is de spektakelwaarde van het dagelijks leven zo hoog dat er voor een fotograaf niets meer aan toe te voegen valt. ►►

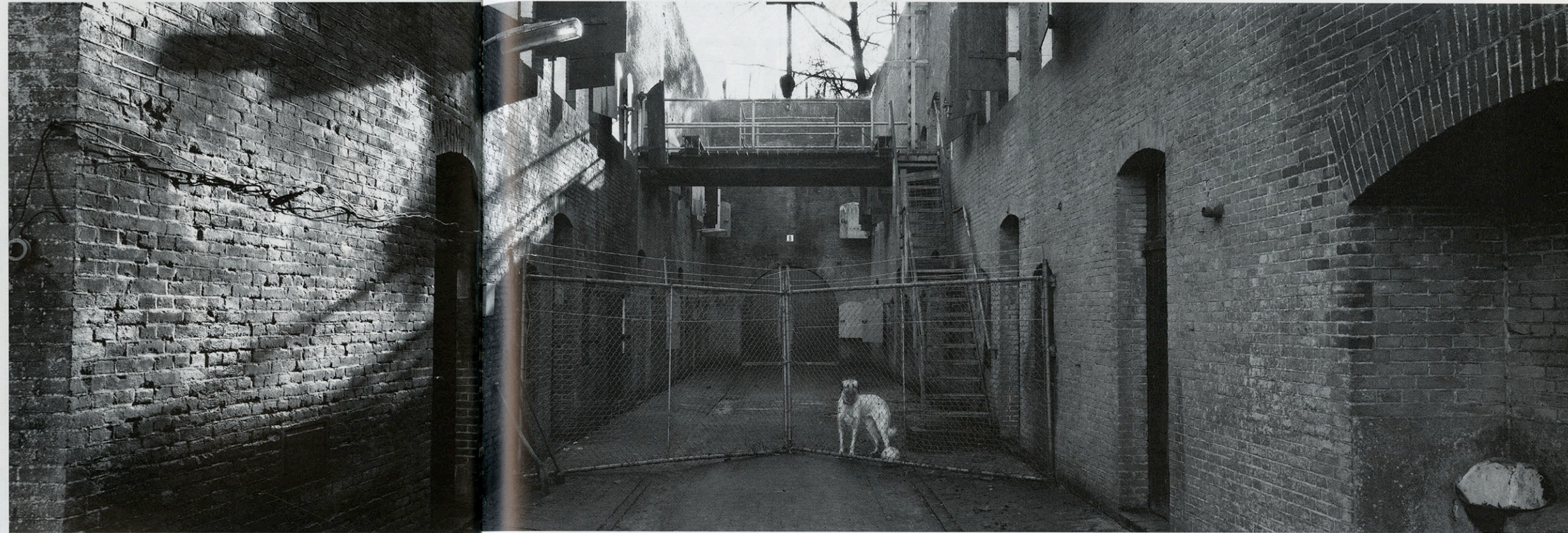

Goede Vrijdag processie bij de Onze Lieve Vrouw van Guadeloupe kerk. San Antonio, VS, 1990-1991. Uit de serie 'Tableaux Vivants'.

Fort Hemeltje, de Hollandse waterlinie tussen Muiden en Gorinchem.

Het spektakel is daar georkestreerd en geïnstitutionaliseerd. In Rusland kun je veel meer doen met verbeelding. Als Belg voel ik me daar ook meer op mijn gemak, want je hebt er hetzelfde surrealisme en absurdisme als bij ons."

'Kolonia' is het officiële Russische woord voor gevangenkamp. Maar de gevangenen noemen het zelf 'Zona'. Daarom koos Carl voor dit woord als titel voor zijn reportage. Hij bezocht de kampen rond Krasnojarsk, de stad die precies in het centrum van het huidige Rusland ligt, midden tussen Moskou en Tokyo. "Daar zijn ze trots op en er wordt mee geadverteerd. Ik heb er 40 kampen bezocht die elk tussen de twee- en drieduizend gevangenen herbergden. De prachtige gebouwen stammen uit de jaren dertig, maar die mocht ik niet fotograferen omdat alles wat enige situering van de kampen kon bepalen niet mocht worden vastgelegd. Dat is natuurlijk een onzinnige maatregel, want die kampen zijn allang gelokaliseerd met behulp van satellieten. Maar er waren meer restricties. Ik werd in die kampen steevast vergezeld door twee kolonels die mij observeerden. Als ik een onwelgevallige foto maakte, werd ik eruit gegooid. Dat soort foto's waren meestal de beste, dus probeerde ik ze toch te maken. Een groep betonkappende gevangenen met ontbloot getatoueed bovenlijf fotograferen met op de achtergrond een grillige wachttoren, leidde bijvoorbeeld tot mijn verwijdering. Toen ik dat door had, maakte ik de hele dag nette foto's en op het eind de onwelgevallige beelden waarna ik eruit gezet werd.

Van de gevangenen mocht ik alleen de voorbeeldige exemplaren fotograferen met een keurig en schoon uniform aan en alleen goed werkende machines mochten in beeld komen. Zo hadden de rondleidingen een hoog 'Truman Show'-gehalte. Soms moesten we een paar dagen wachten op toestemming en dan bleek alles in die periode voorzien te zijn van een nieuwe laag frisse verf."

In de kampen zitten veel gevangenen die een lange straf uitzitten voor een klein vergrijp. Voor het stelen van een brood of het bezitten van softdrugs kun je vier jaar gevangenisstraf krijgen. Mafiosi zijn er niet, want die kunnen zich meestal vrijkopen. "Economisch spelen de gevangenen een grote rol voor het land. In Krasnojarsk zitten zo'n 250.000 goedkope arbeidskrachten gevangen. Zij maken meubels, beeldjes, kitsch-schilderijen en matrosjka's (een poppetje in een poppetje in een poppetje met een poppetje eromheen). De familie van de gevangenen mag bij hen in de buurt komen wonen in houten datsja's. Zo worden er in de kampen huwelijken gesloten en kinderen geboren van gevangenen. Dat leven wilde ik vastleggen. Natuurlijk kreeg ik alleen gevangenen te zien die er goed aan toe waren. Ik weet dat er veel slechtere gevallen zijn. Door de strenge winters zijn er veel mensen met bevrozingsvrschijnselen en je ziet veel gevangenen met geamputeerde ledematen, handen en voeten." Sinds zijn eerste bezoek aan Rusland in 1989 is er veel veranderd. Hij kon zich er deze keer vrijer bewegen en de mensen waren vriendelijker en meer geneigd tot samenwerking. "Het is het gemakkelijkste project geweest dat ik ooit gedaan heb want alles leek zichzelf te regelen. Veel steun had ik aan Sasja, een Russische fotograaf die mij vergezeldde. Ik leerde hem kennen op een workshop die ik vorig jaar in augustus gaf in Krasno-

jarsk. De twintig reportagefotografen die voor de lokale media werkten waren allemaal op die workshop aanwezig. Ik vroeg hen elke dag voor een ander onderwerp te zorgen en daar gingen we dan heen."

Magnum

Sinds 1989 werkt Carl De Keyzer voor het agentschap Magnum. In 1997 verscheen er een boek over de geschiedenis van het collectief, *Magnum, Fifty years at the frontline of history - the story of the legendary photo agency* door Russell Miller. De schrijver kreeg carte blanche om zijn boek te schrijven. Het resultaat was een opgeklopt en gedramatiseerd relaas van heldendom en de legende van Magnum. Carl de Keyzer zat in de commissie die de tekst voor publicatie mocht inzien en commentaar mocht leveren. Hij kan nu nog kwaad worden om de manier waarop de schrijver zijn aanmerkingen verwerkt heeft. "Ik benadrukte in mijn schriftelijke reactie dat Magnum fotografen geen roekeloze waaghalzen zijn, maar integer werkende fotografen. Het was kritiek op het boek en de invalshoek van Miller, maar hij heeft mijn commentaar op het boek erin opgenomen als mijn visie op Magnum."

Magnum kampt tegenwoordig met de opkopers van archiefmateriaal die foto's tegen dumprijzen aanbieden. "De foto's van palmbomen in ons archief verkochten ineens niet meer. De reden was dat Corbis ook dergelijke foto's had en ze voor tien dollar te koop aanbood. Iemand als Bill Gates heeft nu de helft van alle fotografische archieven in zijn bezit. Hij koopt het archiefmateriaal van de twintigste eeuw op voor internet of cd ROM's en heeft ook al een bod gedaan op het Magnum-archief. Daar zijn we niet op ingegaan. Magnum wil het eigen archief blijven behouden en het is door deze houding en de kwaliteit van de fotografie dat het bureau standhoudt."

Magnum merkt ook dat er steeds minder opdrachten voor fotografen verstrekt worden. "De media lopen de laatste tijd erg achter de feiten aan.

Als je een reportage ter publicatie aanbiedt is niemand geïnteresseerd, behalve als je bijvoorbeeld een ontmoeting met Pamela Anderson hebt vastgelegd. Maar als je zelf een boek uitgeeft, bellen tijdschriften je met de vraag of je voor hen exclusief wilt teruggaan naar de plaats waar je foto's hebt gemaakt. Het is belachelijk, maar stel je voor dat je op hun verzoek ingaat. Dan betalen tijdschriften als *Rolling Stone*, *Geo* of *Life* je driehonderd dollar per dag gedurende een week. Als je voor bedrijven gaat werken betalen ze je tien keer zoveel. Dat is dan ook de oplossing die ik toepas. Ik maak een opdracht voor bijvoorbeeld het jaarverslag voor een bedrijf en verdien daarmee snel relatief veel geld, waarna ik de rest van het jaar meer ontspannen aan mijn eigen projecten kan werken. Die bedrijven regelen veel voor je en vragen je om je eigen stijl. Daardoor hoef je minder na te denken en kun je zeer snel werken. Natuurlijk prostituteer je je eigen stijl en is het resultaat soms een afkooksel van je betere werk, maar als ik hierdoor meer tijd en middelen voor mijn eigen projecten overhoud, ben ik graag minder principieel dan vroeger."

Schilderkunst

Tableaux d'Histoire is een project waaraan Carl de Keyzer tien jaar heeft gewerkt en dat nu wordt afgesloten. Het leverde dertig foto's op van historische gebeurtenissen overal ter wereld in de afgelopen tien jaar. De gebeurtenissen zijn vertegenwoordigd met één foto. Zo is er een beeld van de val van de Berlijnse muur en de overdracht van Hong Kong aan China. De kleurenfoto's worden op monumentale grootte afgedrukt en voorzien van een lijst die normaal olieverfschilderijen omlijst. "De inspiratie voor dit project heb ik uit de schilderkunst gehaald. Schilders maakten vroeger monumentale historiestukken van belangrijke gebeurtenissen. Die etsen en schilderijen zijn de eerste reportages in de geschiedenis. Daaraan wilde ik met fotografie refereren. Het feit dat je met één druk op de knop al je beslissingen samenvat en een monumentaal moment in één keer vastlegt,

is boeiend. In het Centro de Arte Contemporane in Salamanca zijn de eerste tien afdrucken van twee bij tweeënhalve meter tentoongesteld en het is de bedoeling dat er binnenkort twintig in Parijs en San Francisco te zien zullen zijn. Het boek met de foto's zal waarschijnlijk in april verschijnen."

Imperfectie

Aan de hand van zijn laatste reis legt Carl De Keyzer uit hoe hij een project in het algemeen aanpakt. "In Siberië voelde ik mij niet gehinderd door de beperkingen. Ik ben niet goed in het ensceneren van mijn beelden en vind het plezierig als anderen dat doen. Het liefst laat ik de dingen gewoon gebeuren en leg ze dan vast zoals ik ze zie. Als ik de realiteit over me heen laat komen is mijn uiteindelijke voldoening groter. Van de situatie die zich voor me ontrolt wil ik zoveel mogelijk laten zien en dus niets afdonkeren of aan de verbeelding overlaten. Dat doel dient ook mijn flitstechniek: zoveel mogelijk tot in detail de situatie laten zien en ik wil liever tonen dan suggereren. Flitsen doe ik om te grote contrasten in te perken en omdat de overgang van buiten naar binnen gemakkelijker te maken valt. Daarmee benader ik wat het menselijk oog kan waarnemen: dat kan een grote contrastomvang aan en biedt een grote scherptediepte. Die Siberische kampen heb ik in kleur gefotografeerd omdat mensen een zwartwit, of beter, een grijs beeld hebben van die situatie. Door kleur te gebruiken speel ik met de herinnering en de tijd. Steeds meer kies ik mijn fotomomenten uit op grond van de situatie; door de situatie moet de inhoud van het beeld ontstaan en niet door fotografische manipulatie. Maar ik ben geen reprograaf van de werkelijkheid. Mijn indruk wil ik met fotografie benaderen en overbrengen op de beschouwer. Soms vraag ik me af waarom ik zoveel moeite doe; een foto is toch nooit perfect. Maar die voortdurende strijd tegen de imperfectie boeit me."

Robert Theunissen